

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

2. Положення про використання повітряного простору України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 401 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 14. – Ст. 727.

3. Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2753-VI // Відомості Верховної Ради України – 2010. – № 18. – Ст. 128.

УДК 343.79

Остапчук Ю. Б., студентка,
Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського,
Національний університет «Острозька академія», м. Острог
Науковий керівник: Герасимчук О. П., к.ю.н., доцент

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНУ «ПРИМУШУВАННЯ ПРАЦІВНИКА ТРАНСПОРТУ ДО НЕВИКОНАННЯ СВОЇХ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ» (СТ. 280 КК УКРАЇНИ)

Статтею 280 КК України передбачається кримінальна відповідальність за примушування працівника залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту до невиконання своїх службових обов'язків шляхом погрози вбивством, заподіянням тяжких тілесних ушкоджень або знищенням майна цього працівника чи близьких йому осіб. У статті також передбачені кваліфікуючі ознаки злочину: ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб; дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або поєднані з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або такі, що спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки [1].

У ч. 1 ст. 280 КК України об'єктивною стороною є примушування. В науці кримінального права дано наступне визначення цього виду діяння: примушування – це вимога, пред'явлена до працівника транспорту не виконувати покладені на нього обов'язки, що супроводжується погрозами [2]. Доцільним було б проаналізувати більш детально дане поняття, оскільки законодавець часто використовує його для визначення таких термінів як «вплив», «насильство», «погроза насильством».

На нашу думку, примушування як кримінально-правовий феномен, означає незаконний вплив на особу, метою якого є змусити її вчинити або не вчинити конкретні дії. Способи вчинення примушування є різними, але лише деякі з них перераховані в ст. 280 КК України: погроза вбивством, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або знищення майна цього

працівника чи близьких йому осіб; насильство. Відповідно до ст. 280 КК України примушування включає тільки дві форми: погроза та насильство, на нашу думку, до диспозиції цієї статті варто додати також шантаж. Шантаж полягає у погрозі повідомити різним установам чи окремим особам відомості, які потерпіла особа бажає зберегти, при цьому не має значення, чи відповідають такі факти дійсності чи мають характер наклепу [2]. Враховуючи визначення шантажу, можна стверджувати, що цей спосіб також може використовуватися злочинцем для протиправного впливу на працівника залізничного, повітряного, водного, автомобільного, міського електричного чи магістрального трубопровідного транспорту, оскільки означає погрозу завдати моральних страждань потерпілому, що, в свою чергу, безпосередньо може вплинути на виконання покладених на нього обов'язків. Також потрібно зауважити, що згадана специфіка об'єктивної сторони зумовлює наявність додаткового обов'язкового об'єкта – волі особи.

Варто також приділити увагу одному з основним способів вчинення примушування даної статті – погрозі. Хоча такий спосіб примушування є найбільш деталізованим у ст. 280 КК України, він може викликати багато проблем у процесі доказування такого діяння. На нашу думку, важливим у погрозі є її зміст, оскільки злочинець повинен сформулювати її таким чином, щоб потерпілий був переконаний, що у нього лише два варіанти вибору поведінки, третього не дано: або виконати вимогу, або злочинець виконає погрозу, якою попереджував про вбивство, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або знищення його майна чи близьких йому осіб. Важливим є сприйняття погрози потерпілим як реальної – такої, що неминуче може настати. Водночас необхідно, щоб винний прагнув викликати у потерпілого враження погрози як реальної.

Що стосується насильства, то в об'єктивній стороні ст. 280 КК України примушування включає в себе лише психічне насильство, яке може підкріплюватися фізичним, тобто останнє слугує як додатковий спосіб, що впливає на діяння потерпілого.

Узагальнюючи вище сказане, можна виділити такі основні ознаки примушування, передбаченого в ст. 280 КК України:

- 1) незаконна вимога до потерпілого, спрямована на зміну його поведінки;
- 2) застосування психічного насильства, можливе поєднання з фізичним насильством;
- 3) мета примушування – вчинення бажаних для злочинця дій зі сторони потерпілого.

Особливістю об'єктивної сторони злочину «примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків» є також те, що погроза може бути виражена словами, по телефону, у листі,

шляхом демонстрації зброї або іншим способом, що ускладнює доведення вини злочинця. Під час кваліфікації діяння за наслідками можна не знайти доказів погрози і кваліфікувати злочин, наприклад, як службова недбалість.

Важливим у цій статті є також те, що немає чітко визначеного потерпілого. В науково-практичних коментарях зазначається, що потерпілим може бути будь-який працівник транспорту: особи, які управляють транспортними засобами або забезпечують безпеку руху й експлуатації, здійснюють ремонт, обслуговування, підготовку до випуску в рейс чи на лінію транспортних засобів, а також можуть бути керівники транспортних підприємств та ін. Будь-який з цих працівників може вплинути на роботу транспорту, тому доречним є зі сторони законодавця визначити таке широке коло можливих потерпілих.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>. (Станом на 10.10.2016 р.)

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 8-ме вид., переробл. і доп. – Х.: Право, 2011. – 657 с.

УДК 343.711.64

Парашик Т. М., студентка,
Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського,
Національний університет «Острозька академія», м. Острог
Науковий керівник: Герасимчук О. П., к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ «НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ» (СТ. 289 КК УКРАЇНИ)

Кримінальну відповідальність за незаконне заволодіння транспортним засобом передбачено в ст. 289 Кримінального кодексу України (далі – КК). Значний внесок у дослідження цього злочину здійснили: Звіряка В. А., Іванов Ю. Ф., Касинюк В. І., Свірін М. О., Хомич В. М., Ємельяненко В. В., Бояренко А. Ю., Горшков Д. В.

Злочин, передбачений ст. 289 КК України, знаходиться у Розділі XI «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» та посягає на суспільні відносини, що забезпечують безпеку дорожнього руху механічного транспорту (основний безпосередній об'єкт). Додатковий обов'язковий об'єкт – безпека дорожнього руху та порядок використання